

Lübnan'da dinleri, etnik kökenleri ve kültürleri birbirinden farklı 4 milyon kişi yaşıyor. Nüfusun yüzde 90'ı Arap. Şiiler, Sünniler, Dürziler, Aleviler ve Nusayriler nüfusun yüzde 70'lik Müslüman kesimini teşkil ediyor; Marunî, Melkit ve Süryani Katolik, Ermeni Gregoryen, Yunan Ortodoks, Kıpti ve Protestanlar ise yüzde 30'luk Hıristiyan nüfusu. Birlik içinde farklılık gösteren bir ülke olsa da Lübnan'ın toplumsal çimentolarından biri muhafazakâr değerler. Attar, "geleceksel değerler ve Ortadoğu alışkanlıkları Lübnan toplumunda çok güçlü" diyor. Evlilikten aslında bekâretin anlaşıldığı ülkede evlilik öncesi seksin ahlâki görülmediğini ekliyor. Ama Lübnan'da bazı kadınlar kendilerini farklı kalıplarla ifade ederek muhafazakâr yapıya kafa tutuyor. Bu başkaldırının sembollerinden biri de poşet içinde 10 dolara satılan ve ilk sayısı 3000 satan Lübnan'ın

ilk Arapça erotik dergisi Jasad (Beden). Derginin editörü ve Lübnan'ın en ünlü gazetelerinden An-Nahar'ın sanat editörü Joumana Haddad, insanları birbirine bağlayan ve bireylerin kimliği olan bedenın Arap hayatı, kültürü ve dili tarafından çalındığı/yabancılaştırıldığı iddiasında. İçinde cinsellik, fetişizm ve insan bedenine dair makalelere yer veren dergilerininse "bedenin yeniden düşünülmesine hizmet ettiğini" söylüyor.

Lübnan'ın ilk erotik dergisinin kuruluş hikâyesi, kitapları birçok dile çevrilen ve 2006 Arap Basın Ödülü'nün sahibi olan 38 yaşındaki bir çocuk annesi şair Haddad'ın biyografisinden bağımsız değil. Yedi dil konuşan; Umberto Eco, Paul Auster, Jose Saramago, Peter Handke gibi dünya edebiyatının ünlüleriyle röportajlara giden, Paris'teki Sorbonne Üniversitesi'nde dil üzerine doktora yapan bu "Batılı" kadın aslına bakı-

lırsa Jasad'ın her şeyi. Gazetecilik ve yazarlığı aynı potada eriten Haddad, 1995'ten beri yayımlanan şiirlerinin oldum olası bedeni konu edinmesinden dolayı bedenle ilgili kültürel bir dergi çıkarmaya karar verdiğini söylüyor. Geçen yıl harekete geçen Haddad, Aralık'ta ilk sayıyı çıkardı. 2009 Martı'nda ikinci sayısı yayımlanan üç aylık dergide, "Gey'im Öyleyse Yokum", "Kadın ve Erkek Arasında Penis", "Fetişizm: Duygusallığın Anahtarı", "Mastürbasyona Övgü" gibi yazılar yer alıyor. Bu yazılar, çarpıcı fotoğraflarla süslenmiş. Merkezi Haddad'ın ofisi olan dergide bağımsız yazarlar çalışıyor. Haddad, derginin ruhuna ve özüne aykırı olduğundan takma ad kullanan yazarlara yer vermiyor.

Bu bağımsız yazarlardan ikisi, Suriyeli Kürt gazeteci ve roman yazarı Maha Hassan ve çevirmen Nour el-Assaad. Hassan, derginin internetteki ilanlarından etkilenip Jasad

Lübnan'da 'BEDEN' olmak

"Ülkeyi demokrasiye götüren adımlardan biri kadının cinsel özgürleşmesidir" diyen erotik dergi, Lübnan'da kadın muhalefetinin sembolü oldu.

DÜNYA

macerasına atılmış. Assaad ise yeni ve farklı bir girişimin parçası olmak istediğinden dergiye katılmış. Haddad derginin yayım sürecinin her aşamasıyla bizzat ilgileniyor. İlk olarak dergide yer alacak ana dosya konularını belirliyor. İkinci aşamada farklı bağımsız yazarlardan dosya konularına katkıda bulunmalarını rica ediyor. Ardından aldığı makalelerin metin düzeltmelerini yapıyor. Sonuncu aşamada ise makalelere uygun fotoğrafları seçip sayfa düzenlemelerini yaptıktan sonra dergiyi matbaaya gönderiyor.

Ashında “Müslüman Osmanlı Toplumunda Arzu ve Aşk” adlı kitabın yazarı Dror Ze’evi’ye göre Arap edebiyatı, 16. yüzyıldan itibaren dinin yanı sıra zevk ve cinsellik gibi konuları da şiir ve düz yazılarda işlemeye başladı. Haddad, aralarında “İturlı Bahçe” (Şeyh Muhammed El Nefvazi’nin eseri için 16. yüzyıl Arap seks el kitabı tanımlaması yapıyor) ve “1001 Gece Masalları”nın da (17. yüzyıl) bulunduğu Arapça yazılmış bazı eserlerde beden ve erotizm konularının serbestçe ve özgürce işlendiğini vurguluyor. Ona göre, bedenden utanma, onu sanat ve kültürün malzemesi yapmaktan kaçınma yeni bir olgu ve bazı Arap aydınlar bu konuda ikiyüzlü tavır sergiliyor. Haddad, bazı Arap aydınların “Oğlak Dönencesi”nin yazarı Henry Miller’ı, günlükleri ve erotik yazılarıyla tanınan Anaïs Nin’i ve “Lolita” romanının yazarı Vladimir Nabokov’u tabuları yıkan yazarlar olarak sınıflandırdığını, ama iş, edebi erotizm kapsamında yayın yapan Jasad’a geldiğinde pornografik yayın yapmakla itham ettiklerini söylüyor.

Derginin pornografik içerikle olduğunu iddia edip kapatılmasını isteyenler sadece bazı Arap aydınları değil. Kadın cinselliğinin dışlanıp tabulaştırıldığı bir sosyo-kültürel yapıda Lübnan’daki bazı dini yetkililer ve Lübnan Kadın Konseyi de (LKK) benzer gerekçelerle aynı talepte bulundu. LKK Başkanı Aman Kabbara Şarani derginin “Lübnan’ın ahlâki değerlerini çürüttüğünü” savundu. Assaad, dini yetkililerin dışında kadın örgütlerinden de tepki gelmesine şaşırılmış. “Kendilerini bizim ‘yasal vasilerimiz’ olarak görenlerin bize reşit olmayan bir çocukmuş gibi davranmasından rahatsızım” diyor. Haddad da insan bedeninin sanat, erotizm, antropoloji ve bilimin ışığında yeniden düşünülmesini amaçlayan bir kültürel yayınlara insanları cinsel anlamda tahrik etmeyi amaçlayan pornografik bir dergi arasında

dağlar kadar fark olduğunu altını çiziyor.

Lübnanlı kadınların bedenlerini tanımasının ve savunmasının önündeki bir engel de Müslüman ve Hıristiyan dini yetkililerin bu konudaki işbirliği. Newsweek Türkiye’nin 9. sayısında “Müslüman Kadınların Sesi Açılıyor” başlıklı habere konuşan Lübnan Üniversitesi sosyal psikoloji profesörü Azzah Shararah Baydoun, “Cinsellik eğitimine karşı Hıristiyan okulların Müslüman liderlere gizlice destek verdiği” görüşündeydi. Bu bağlamda Jasad da bu alışıl-

Haddad, istisnalar olsa da pek çok kadının hemcinslerine karşı erkeklere göre daha düşmanca bir tavır içinde olduğunu düşünüyor.

TABU: Lübnan’da üç ayda bir yayınlanan Jasad (Beden) dergisi, bekâretten mastürbasyona kadar farklı konuları ele alıyor.

madık muhafazakâr işbirliğinin etkilerinden payına düşeni alıyor. Hıristiyan ve Müslüman dini yetkililer derginin içeriğine ilişkin şikâyetlerini Lübnan Enformasyon Bakanlığı’na bildirmiş.

Kadınların bedenlerini tanımasını önlemeye yönelik bu yaklaşım gündelik hayatta da karşılığını buluyor. Maha Hassan, bazı kamuoyu yoklamalarının erotik televizyonları izleyenlerin çoğunun Arap ülkelerinden olduğunu gösterdiğini iddia ediyor: “Uydu-dan yapılan ve üzerlerinde giysi nâmına pek bir şey olmayan kadınların yer aldığı yayınlara ilk bakanlar, herhalde Jasad dergisini pornografik olmakla suçlayanlardır.”

Dergi, bu ikiyüzlü tutumu yıkmayı ya da en azından topluma ayna tutmayı istiyor. Haddad, erkekler seks hayatını özgürce ya-

şarken ve sıkıntı çekmeksizin bu konuda kendilerini ifade ederken, bu konuları işleyen kadınların “toplum dışına itilmesinden” ya da yaftalanmasından yakınıyor. Bekâret, bu noktada derginin önemle üzerinde durduğu bir konu. Her sayıda “İlk Deneyimim” başlığıyla bir yazar ilk cinsellik tecrübesini anlatıyor. Hassan da, Arap toplumunda kocalarının gözünde sadece birer nesne olan ve orgazmı hiç yaşamamış çok sayıda kadın bulunduğuna işaret ederek bunun kendi hayatındaki yansımaları anlatıyor: “Bir gün anneme, babamla sevişirken zevk alıp almadığımı sordum. Annem epey azarladı.” Hassan, 19. yüzyılda Gustave Courbet’in yaptığı, kadın cinsel organını betimleyen “L’Origine du Monde” (Dünyanın Merkezi) adlı tabloyla ilgili bir makale yazdığında da benzer bir tepkiyle karşılaşmış.

Kadın cinselliğinin toplum dışına itilmesinde erkekler kadar kadınların da rolü olduğu söylenebilir. Haddad, istisnalar olsa da pek çok kadının hemcinslerine karşı erkeklere göre daha düşmanca bir tavır içinde olduğunu düşünüyor. Kadınların elinde çocuk yetiştirmek gibi çok önemli bir güç olsa da çoğunun erkek çocuklarını babalarının kopyaları gibi, kız çocuklarını da kendileri gibi itaatkâr yetiştirmelerinden yakınıyor. 15 yıl önce kadınlarda mastürbasyon üzerine bir haber yazan Hassan, en sert eleştirilen erkeklerden değil kadınlardan almış. Haddad, kadınların ellerindeki gücü erkeklerin kadınlara yönelik bakışını değiştirmede kullanmalarından şikâyetçi: “Kadınlar Doğu değer ve gelenekleri uğruna çifte standardın ve ayrımcılığın sürmesine şükretiyor.”

İkiyüzlü tutumunun ve bundan doğan yasaklama girişimlerinin Haddad’ı ve derginin bağımsız yazarlarını yıldıracağı söylenemez. Dergiyi poşet içinde ve yalnızca yetişkinlere satarak üzerlerine düşeni yaptıklarını söyleyen Haddad, bu noktadan sonra kimsenin kendilerinin ne yazacağına karar veremeyeceği görüşünde. Ona göre kadının cinsel olarak özgürleşmesi bu konu serbestçe konuşulmadıkça mümkün olamaz. Hassan da, “Efsaneye göre Âdem, Havva ona bilgiyi temsil eden elmayı verdiğinde çıplaktı” diyerek bir ülkeyi demokrasiye götüren adımlardan birinin kadının cinsel özgürleşmesi olduğunu savunuyor. Bu elbette Joëlle’leri çok seven toplumun Nicole’lere de daha sevecen yaklaşmasına bağlı.